

# BÚCSÚ FIDEL KUBÁJÁTÓL

⊕ SZÖVEG: H. BEDOUIN ÁRON, KÉP: H. BEDOUIN ÁRON ÉS HORONY SZABOLCS

## AZ ÁTPOLITIZÁLT SZIGET

Hat éve jártam először Kubában. A repülőtéren órákig vártam az eltűnt poggyászok ablaka előtt, mert az összes dolgozó egy hátsó szobában a tévé körül állt, és hangosan vitatkozott: vajon Fidel Castro valóban csak beteg, vagy titkolják a halálát? Három évvel később, miközben az államilag engedélyezett első tüntetés visszhangjai szóltak szerte az országban, fél napot ültem a határőrség irodájában, mert túl nagyok ítélték a fényképezőgépet egy rutinigazoltatás során. Egy évvel később a hatósági bonyodalmakat ugyan megúsztam, de a taxisofőrt nem, aki kétórás, izgatott monológban lelkendezett az ingatlanok privatizációjáról és az ország elhagyását szabályozó, szigorú törvények eltörléséről, aminek következtében úgy eltévedt Havanna külvárosában, hogy a járókelőktől kellett útbaigazítást kérnünk. A politikával való találkozást – úgy tűnik – lehetetlen elkerülni e csodás szigeten



**A legtöbb turista számára Kuba a koktélok, hófehér tengerpartok, önfeledt salsabulik és luxusszivarok hazája. Bár a leírások és prospektusok többsége ezt sugallja, az ország csak annak jelenti a fentieket, aki nem tudja elkerülni a szokásos turistacsapdákat. Ám, akinek sikerül, hamar rádöbben, hogy a legtöbb kubai cigarettát szív és nem szivart, a rumot csapvízzel issza, nem pedig mentaleveles jéggel, és kerékpárral meg stoppal jár munkába, nem oldtimer amerikai kocsival.**

**JOSUÉ DE VALLE** – Részt vett a forradalomban, majd évtizedekig Viñales rendőrfőnökeként dolgozott. Nyugdíjasként már csak hobbijának, a dohánytermesztésnek és házi szivarsodrásnak él. Gyerekei büszkék apjukra, de alig várják, hogy a rendszer továbbpuhulásával még több szobát kínálhassanak a külföldi vendégeknek

## Forró ponton

Amikor 1492-ben Kolumbusz kikötött e földdarabon, még senki sem sejtette, hogy e trópusi sziget valaha nagypolitikai szerepkört is kaphat. Gyarmatosító hatalmak többször is szabályos háborúkat vívtak birtoklásáért, hisz a cukor- és dohánytermesztéshez kiváló természeti adottságokkal rendelkező sziget egyben fontos stratégiai csomópontban is fekszik. A 19. századi cukorláztól kezdve a kubai rakétaválságon át a mostani Guantanamoi fogolytáborig az ország gazdasági és politikai helyzetét leginkább az Egyesült Államokkal „ápoló” kapcsolata határozta meg. E visszas viszonyoknak pedig a mai napig az egy-

**MANUEL** – Guantanamo és Sempre között egy apró, romos tanyán él családjával. Életfilozófiája egyszerű: egy végigdolgozott élet után mindenki megérdemel péntek esténként egy üveg rumot, amelyet amúgy szívesen megoszt a ház előtt elhaladó helyiekkel

szerű kubai ember issza meg a levét. A Karib-térségben Kuba az egyetlen állam, ahol az autópályák mellett az elmúlt évtizedekben nem virítottak a nálunk is oly jól ismert észak-amerikai gyorsétteremláncok logói, a nagyvárosok mellett eddig nem voltak négyzetkilométeres méretű, külföldi tulajdonú bevásárlóközpontok, és a belváros utcáiról is hiányoztak az európai bankok és hitelintézetek steril üveglablakai. Az ok egyszerű: az állam, a rendszer nem engedte be őket. Ernesto Che Guevara, Camilo Cienfuegos és Fidel Castro meggyőződéses marxizmusa ellenállt a nyugati gazdasági befolyásnak. Tevékenységük „eredménye”: gazdasági embargó, amely lehetetlenné teszi a szigetország bekapcsoló-

**BOLÍVIA** – Kubában népszerű szokás városokról, sőt országokról elnevezni a vidéki falvakat. Az egyetlen bolt itt egyben kocsmá is, a kínálat: egy palack helyi szörp, két csomag keksz, sör és kimért rum. A vidéki foglalkoztatási program keretében dolgozó három pultoslánynak eddig nemhogy külföldi, de még fővárosi vendége sem volt

dását a nemzetközi kereskedelembe, és rákényszeríti, hogy az élelmiszerektől kezdve a gyógyszerekig mindent saját maga állítson elő. Az USA odáig ment, hogy megtiltotta és bűncselekménnyé nyilvánította állampolgárai engedély nélküli kubai beutazását. Az éremnek van persze másik oldala is: az emberi szabadságjogok hiánya. Kubában kétségtelenül nincs demokrácia és szólásszabadság. Számítalan rendszerkritikus ül a mai napig börtönben, a szocializmus ellen felszólaló aktivisták eltűnnek, akik pedig illegálisan próbáltak megszökni az országból, halálbüntetést is kaphattak.

Egy felületes kubai látogatás után nagyon könnyű az embernek az elfogultság csapdájába esni, és a globalizáció és a nemzetközi tőke ellen bátran küzdő, romantikus forradalmárszágot védő, vagy egy kommunizmusban senyedő, a többség hangjára süket diktatórikus rendszert kritizáló elégedetlenkedő álcáját magára öltetni.

De lehet, hogy rövidesen elfelejthetjük e szélsőségeket?





### AMI A VIDÉKIEKNEK RUTIN

Az ország megismerésének legjobb módja, ha vállaljuk mindezt: a párás hőségben ácsorgást, az éppen csak lelassító teherautó melletti futást és a platóaugrást, meg persze a feljutáshoz elengedhetetlen egymásnak segítést. Akinek kedves az élete, a korlátként működő, derékmagasságban kihúzott madzag helyett a szomszéd karjába kapaszkodik



### Sárga segítség

– Mennyit keres nálatok egy tanár? – szegezi nekem az újabb kérdést Ernesto, akivel kettesben kapaszkodunk egy nyerges vontató rozsdás vázán. Nem követem a hazai közalkalmazotti bérek alakulását, így megtippelek egy kellően alacsony összeget, hogy ne érezze rosszul magát. Útitársam érdeklődve bólogat, majd következő mondatával meglep: – De a diplomáért fizetni kell, nem?

Eszembe jutnak harmincas éveiket taposó ismerőseim, akik még mindig nyögik a diákhitel részleteit, és be kell ismernem, nem feltétlenül elvetendő Kuba közoktatási rendszere. Bár lehet, hogy hosszú távon gazdaságilag nem fenntartható, de nincsenek rejtett költségek (hazautazások, kol-

légiumi díjak, étkezési kiadások, magas tankönyv-árak) – és persze diákhitel sincs. Ernesto végzős hallgató matematika-tanári szakon, és eddig egyetlen fillérjébe sem kerültek a főiskolás évek. Igaz, ehhez hozzájárul az a fontos tény is, hogy Kubában a távolsági tömegközlekedést a stoppolás uralja. Sőt, ennek is van egy államilag irányított rendszere. A fontosabb közlekedési csomópontoknál, nagyobb útkereszteződéseknél sárga ruhás közszolgák állnak, nevük nemes egyszerűséggel: amarillo (spanyolul: sárga). Az országban az állami gépjárművek – melyek aránya jóval nagyobb, mint másutt – kötelesek a szabad férőhelyek függvényében felvenni és adott irányban elszállítani bárkit, aki erre

### KERÉKPÁRBELŐ ÉS RUMOSÜVEG

Annak a jele, hogy a tulajdonos italkimérést üzemeltet. Ricardo mindennap elteker a szomszéd faluba, ahol a rokonságtól összegyűjtött élelmiszerjegyekkel vesz egy palack szíverősítőt. Késő délután az utcasarkon felállít egy deszkalapot, majd arra kipakolja a kínálatot: az üveg rumot. Négy műanyag pohár és egy vödör víz egészíti ki a felszerelését. Amikor kiüült a palack, „bezár,” felkötözi az üres üveget, és hazateker (jobbra fent)

igényt tart. A tökéletes szocializmusban erre nem kéne felszólítani a sofőröket, de mivel a kubaiak is csak ugyanolyan emberek, mint mi, szükségük van egy kis „rásegítésre”, hogy munkába menet megálljanak, és felvegyenek 4-5 teljesen ismeretlen embert. És pontosan ez az amarillo feladata: rendszámablájuk alapján már messziről kifigyeli az állami gépjárműveket, sípjával kiáll, és mint egy rendőr, leintí őket. Benéz az autóba, megállapítja, hány férőhely szabad és hová megy a sofőr, és ez alapján a tömegből odahívja a megfelelő utasokat. Mindenki fizet pár fillért az amarillo szolgálataiért, és mindennap más autóban, más társaságban jut célba.

## Szomszédsági viszonyok

Kubában sokszor az az érzésünk támadhat, hogy a helyiek jobban megbíznak az idegenben, mint saját szomszédjukban. Egy Barracoa melletti faluban egyszer meghívott egy család, hogy töltsöm náluk az éjszakát. Az esti vacsora mellett nem győzték szidni a szomszédait, akik elmondásuk szerint mind bűgök, pártkatonák, a diktatúra szolgái. Kicsit túlszámítottam a panaszárdatot, mígnem hajnalban keltett a családfő, hogy gyorsan induljak útnak, mert kitudódott, hogy külföldit látnak vendégül, és bármikor jöhetnek ellenőrizni. Negyedóra gyaloglás után három autó jött szembe államvédelmis, sötét-

zöld, MININT feliratú rendszámmal. Újabb negyedóra múlva megállt mellettem egy motoros. Közölte, hogy ő a vendéglátóim szomszédja, és pattanjak fel a hátsó ülésre, elvisz a városba. Útközben megnyugtató, hogy az ellenőrzésnek már vége is van, a fél utca összegyűlt tanúskodni, hogy ott bizony egy fia külföldi sem járt már évek óta. Sosem derült ki, hogy végül mi a teljes igazság, de a későbbiekben is sokszor találgattam összetartó, „itt senki sem nyom fel senkit” közösségekkel ugyanúgy, mint titkolódzó, napközben zsugát lehúzó és rádiót felhangosító családokkal.



## A sorban állás alaptörvénye

Kubában el kell távolodni a kényelemtől, ha valóban be akarunk pillantani az ország szívébe. Valahol Camagüey tartományban egyszer fél napot töltöttem egy útkereszteződésben, négy hatalmas cukornádültetvény között, miközben egy csapat helyivel együtt „fuvarra” vártam. Ilyen helyeken, ahol naponta 1-2 autó halad el, nincs amarillo, a „fuvar” pedig bármi lehet, leginkább valami ötvenes évekbeli szovjet mezőgazdasági gép. Persze minél nagyobb, annál jobb, mert akkor az egész csapat egyszerre felfér.

Ha esetleg mégsem, akkor mindenki tudja az

### CIGI, SÖR, VISSZAJÁRÓ

Mindez egyetlen mozdulattal is megoldható.

A mozgósöröző érkezését az üres palackokkal a főtérre induló férfiak jelzik (balra fent)

### TEKERÉS A PIACRA

Enrique-ék eladják malacikat: a szárazság és Enrique új állása miatt nem tudtak elegendő takarmánykukoricát termelni. A hangulat mégsem borús, hisz a legnagyobb jószág otthon várja a nagy családi disznóvágást (balra lent)



### HOLGUINI MINDENNAPOK

A pékség elől a sor csak akkor fog eltűnni, amikor elfogy a kenyér. A szomszédos zöldséges meg a hentes az áruhiány miatt már napok óta nem nyitott ki. A nép mégsem panaszkodik, mindenki vidáman köszön és beszélget ismerőssel, ismeretlennel



### HIÁNYGAZDASÁG

**Hermína González huszonöt éve eladó e kis útszéli bódében, és még sohasem látott teli polcokat. Most épp van szivarja, rizse és sója**

„último”-szabályt. Ezt mindenhol alkalmazzák, ahol kettőnél többen várnak valamire. Az első személy, aki megérkezik a hentes, a bank, a pék-ség, a hivatal vagy épp a fagyizó ajtajához, és az éppen zárva van – mert várják az árut vagy bent már nem lehet elférni a tömegtől –, tudja a dol-gát, és türelmesen pihenőállásba helyezkedik a lépcsőn vagy a járdán. A következő érkező felméri a helyzetet, köszön, és szintén pihenőpózba vágja magát. A harmadik viszont már nem tudja el-dönteni, mi lehet a pontos sorrend, így megkér-dezi az ott várakozó párostól: – El último? – azaz: – Az utolsó? Ekkor a sorban második vára-kozó rezignáltan felemeli a kezét, vagy sóhajt egyet: – Én vagyok. Ha már sokan vannak, az újabb érkezők hangosan elkiáltják magukat: „El último?” – mire egyvalaki válaszol a tömegből, megkeresik egymást, biccentenek, és az „último” státusz máris átszállt az újonnan érkezettre.

És ez így megy tovább, ahogy nő a tömeg: nincs szükség sorban állásra, emberkigyókra, kordonokra: mindenki egy laza, nagy rajban áramlik az ajtó körül, és beszélget egymással, esetleg intézi a közeli

ügyeit, bevásárlásait, miközben fél szemét rajta tartja az egyetlen fontos személyen: az előtte levőn. Amikor az belép az ajtón, tudja, hogy ő lesz a kö-vetkező. Nincs vita, a sorban állás alaptörvénye el-len nem lehet fellebbezni.

Ha mindezt előbb tudom, már régen járművön vagyok, de persze nem tudtam, így jól nevelt kül-földihez méltóan némán szemlélttem, ahogy az ösz-szes utánam érkező előttem hagyja el az útkeresz-teződést a párás cukornádültetvényekkel együtt. Persze ez is, mint minden emberi rendszer, olykor összeomlik. Megérkezik a friss húszálltmány, a hi-vatali ügyintézők visszatérnek a kollektív kávészü-netből, megsül a kenyér. Ilyenkor meglődül a sor, és ha valaki éppen nincs a közelben, amikor ő jönne, a helyzetet kihasználva más jögalap nélkül a sor elejére furakodik, felbolydul az addig fegyel-mezett tömeg. Szenvedélyes viták kezdődnek, minipártok alakulnak, még a sorban harmincadik várakozónak is van hangos hozzáfűznivalója, véle-ménye, sőt, az új sorbanállók felháborodottan rek-lamálnak, amiért senki sem válaszol az „último” ki-áltásukra. Végül megbeszélik, ki következik ki után, ki a legeslegutolsó, és helyreáll a béke. Az élelmes kubaiak persze e gyakran bekövetkező lánczaka-dásokra is találtak megoldást: ha nagyon nagy a várakozó tömeg, az intéznivaló pedig kiemelten fontos, nemcsak a sorban utolsót, hanem az előtte állót is megkeresik...



### HERMINA PÉNZTÁRGÉPE

**Már csak a pénz tárolására szolgál, számoláshoz ott a papír, ceruza. A kettős valutarendszer most zajló felszámolásáig itt csak helyi, kubai pesóban lehetett fizetni (amit hivatalosan csak a kubaiak használhattak). A külföldieknek ott volt a dollárhoz kötött pesó (de ritka volt az a boltos, aki ezt betartotta) (fent)**

### A VILÁG LEGKISEBB BOLTJA

**A kassza meg a teljes árukészlet: kétféle cigi és az úttörőavatásról, öt éves tervekről és a magántőke veszélyeiről szóló Juventud rebelde (Lázadó ifjúság – a helyi KISZ kiadványa) (lent)**



## Üdülőparadicsom, álommunkahely

Három hét gyaloglás, stoppolás és vadkemping után már nem tűnik annyira egzotikusnak a párás, forró belföld. Így adódott, hogy rábeszéltem magamat: a teljesebb rálátás érdekében hosszabban el kellene beszélgetnem néhány helyivel, akik külföldiek számára fenntartott nyaralóhelyen dolgoznak. Havanától nem messze találtam is ilyet, igaz, az odajutás nem volt egyszerű. Ahogy közeledett a tengerpart, úgy távolodtak tőlem az addig nyitott, kedves és segítőkész emberek: itt már senki sem állt meg beszélgetni, nem kínálta fel, hogy elvisz a következő faluig. Esteledett, mire elértem a tengert, amely valóban képeslap jellegű – hófehér, bársonyos homok és türkizöld, sekély tenger –, de sehol, senkit sem láttam. Gyorsan felállítottam a sátram, és már mentem volna aludni, amikor egy egyenruhás biztonsági őr érkezett, és távozásra szólított fel. Addigra már tanultam annyi kubai etikettet, hogy tudjam, mindent meg lehet oldani egy kis barátságos beszélgetéssel. Így is történt, néhány perc vita után Franky intett, hogy kövessem, és elvezetett egy homokdűne mögé. Leguggoltunk, és elkezdte a homokba rajzolni a biztonsági kamerák irányait.

– Látod, hiába engedném meg, hogy itt aludj, a központból mindent látnak. Nem meglepő, hogy beengedtek, hisz láthatóan külföldi vagy, ráadásul

szakállas – kezdte el simogatni az állát az ország-szerte ismert mozdulattal, amellyel a „jefét”, azaz a főnököt (Fidel Castrót) idézik némán. – De a strandon még külföldiek sem aludhatnak!

Frankyvel megegyeztünk, hogy összepakolok, és megvárom a bejáratnál, a műszak végén pedig meghív egy kávéra a szolgálati bódéjába. A kávéból egy üveg rum lett, az estéből pedig reggel, de cserébe rengeteget megtudtam arról, mi zajlik a színpalak mögött a turistaparadicsomokban.

Valójában a helyiek egymást ölik, hogy álláshoz juthassanak bármely, külföldieket vendégül látó létesítményben, hisz a valutában kapott borralaló napi összege gyakran magasabb az egész havi fizetésnél. A bennmaradáshoz pedig alapvetően nem mosolyogni kell meg készségesen szolgálni, hanem

### TURISTASZEMÜVEGGEL

**A Malecón, Havanna híres tengerparti sétánya néha eldugul a felújított veteránkocsival utazóktól. A külföldiek nagy többségének az ország egyet jelent a romantikus antikapitalizmussal, az amerikai oldtimerekkel és az olcsó szórakozással, amelyben nagy szerepet kap a megtírt prostitúció is**

jóban lenni a személyzetissel, aki a politikai tiszt is egyben. A személyzetis után a szállodában a konyhafőnök a legnagyobb úr, hisz ő határozza meg, ki mennyi maradék élelmiszert vihet haza. A gazdasági embargó miatt olyan cikkek, mint a marhahús, a tejtermékek és az importzöldségek csak minden szökőévben kerülnek az átlag kubai asztalára (házi tehénvágásért például öt év börtön jár!), így a turistáknak felszolgált bőséges reggelik és svédasztalos vacsorák érintetlen táljain és maradékain egész családok élnek meg. Persze ahhoz, hogy egy tál rántott csirkét valaki hazavihessen, illik jóban lenni a biztonsági őrökkel is, akik a hierarchia következő szintjét képviselik. Ők végzik az összes dolgozó kötelező motozását kilépéskor, és persze nemcsak maradék étellel lehet lebukni, hanem bármilyen,

### KALAP ÉS TÉVÉ

**Pachy az egyetlen, akinek a családból van munkája: egész nap szalmakalapokat fon, amelyeket egy szuvenirbolt vesz át, hogy majd többszörös áron kínálja a turistáknak. Ám mégis jól keres, nemrég vett új tévét a családjának, amelyet fiai és unokái most már állandóan nézhetnek. Nemrég még csak délelőtt és este volt műsor, keddtől vasárnapig**

táskában vagy testen „felejtett” eszközzel is. A jó viszony ápolásának leghatékonyabb eszköze persze az, ha juttatnak nekik is a kivinni szándékozott ételekből, műszaki tárgykból. Franky mutatott is egy néhány napja kapott törülközőt, amit felesége születésnapjára szánt meglepetésként.

Sehol sincs leírva, de mindenki tudja, hogy az a kubai állampolgár, aki nem dolgozik a szállodában, nem lépheti át annak kapuját. Egyszerűen tilos a belépés a külföldi üdülők életterébe. Az állam láthatólag tépelődik a turizmusból származó komoly nemzetgazdasági bevétel és a helyi lakosság ideológiai tisztán tartása között. Franky egy olyan esetet is említett, ahol az angol vendég kubai feleségét nem akarták beengedni a férje oldalán, még akkor sem, amikor papírral bizonyították, hogy valóban házasság. Amikor pedig a hotel közelében tapasztalt hideg hozzáállásról kérdeztem Frankyt, világos a helyzetértékelés:

– Képzeld el, hogy évekig arrogáns, követelőző és országodat lesajnáló külföldieket szolgálsz ki, és mindezért annyi fizetést kapsz havonta, amennyit ők egy vacsorára költenek el! A végén pedig hazamennek a jóléti világukba, te meg folytathatod a küzdelmet a személyzetissel – zárta le a témát, majd sóhajtván a rumosüveg után nyúlt.

FOTÓ: BÉDY ISTVÁN



## Szociális szövetség

Kubában a legtöbb embernek be nem áll a szája. Beszélgetnek az előttük és mögöttük sorban állóval, viccelődnek a bolti eladóval, tárgyalnak a forgalom várható helyzetéről az amarillóval, szólnak a szomszédnak, ha megtudják, hogy jönnek a „belügyesek”, és futótűzként terjed a hír, ha friss áru érkezett a boltba vagy disznót vágnak a harmadik utcában. Egyértelmű, hogy akinek több az ismerőse, aki nagyobb szociális hálót ápol, annak könnyebb a boldogulás.

Eddig kétféle társadalomban figyeltem meg azt az érdekes és elgondolkodtató jelenséget, hogy a pénz vagy anyagi vagyon helyett az emberi kapcsolatok határozzák meg az egyén társadalmi státuszát, rangját. Az egyik a nomád társadalom, a másik a szocialista diktatúrában élő átlagemberek tömege.

A nomád vagy félnomád, vadászó-gyűjtögető-állattartó törzsekben élők – még ha fel is tudnának halmozni annyi vagyontárgyat, hogy azzal társadalmi különbségeket határozzanak meg – nem len-

nének képesek azokat mind magukkal vinni vándorlásaik során. Egyszerűen nincs értelme tárgyakat cipelni vagy pénzt gyűjteni ott, ahol azt nem lehet felhasználni. A marxista diktatúrákban az emberek boldogan felhalmozják az értékeket, de vagy nincs mit, vagy az efféle tevékenységet keményen bünteti a rendszer. A versengési és öröklődési szabályrendszer más utat keres, hogy előnyhöz juttassa a rátermetteket, ez pedig az emberi kapcsolatok mennyisége és minősége.

Kubában rendkívül fontos a család és az otthon, az együtt töltött idő; a gyerekeket nem napközibe meg különórákra küldik, hanem a szülők foglalkoznak velük, a sokszor kiterjedt rokonságát mindenki számon tartja, és igyekszik jó kapcsolatot ápolni még a (sok válás miatt) volt anyóssal és az USA-ban dolgozó negyed-unokatestvérrel is. Kell is, hisz sokszor három-négy generáció él kényszerűségből egy fedél alatt, a disszidált családtagok által hazaküldött pénz pedig igen jelentős segítség.

## Ám most minden átalakul...

Nemrég ismét felkértek, kísérjek végig egy nemzetközi orvoscsapatot Kuba jelentősebb látnivalóin. Szomorúsággal vegyes örömmel láttam, hogy nagyon sok minden megváltozott az utóbbi években. A küzdelmes közelmúlt félelmének nagy része eltűnt az emberekből, de már jól láthatóak a vagyoni különbségek. A ki- és beutazás szabadabbá vált, és egyben megnyílt az első külföldi tulajdonú „pláza” is Havanna belvárosában. Nincs már mindennapos tömörülés a pékség előtt, de nem is lehet kapni 14 forintért egy kiló zsemlét. A buszokon már nem egymással beszélgetnek az emberek, hanem leszegett fejjel mobiltelefonjaikat nyomkodják. A házak falain még látni a „Szocializmus vagy halál” felfestéseket, viszont alatta vadonatúj kínai autók parkolnak. A turistabuszok továbbra is szállítják a szájatva álmélkodó külföldi tömegeket egyik légkondicionált szállodából a másikba, de a szakállas „jefe” országa már a múlté, és legfeljebb csak fényképeken éled újra. ☺



### KESERŰSÉG

María Carmen hét és tizenkét éves unokájával Moa felett, a hegyekben él. Lánya és veje jó pár éve az USA-ba disszidált, és minden hónapban komoly összeget küldenek haza. Carmen mégsem boldog: szomorúan mondja, hogy mindaz, ami ellen fiatalon küzdött és amiért a férje életét áldozta a forradalom első napjaiban, ismét meghatározza az ország mindennapjait

### SZOCIALIZMUS VAGY HALÁL

Az 1959-ben véget ért kubai forradalom idején nagyon is valóságos szlogen mára értékét veszítette, és sok kubai számára a mai reformok előtt inkább az „emigráció vagy halál” volt a két lehetőség. Szó szerint, ugyanis összesen több mint hetvenezren veszítették életüket, miközben házilag eszkábált tutajokon és felfújott traktorbelsőkön Miami 150 kilométerre fekvő partjai felé igyekeztek

A cikk megjelenésének támogatója:

